

Ouders over aan- en afwezigheden op school

Rapport

---

1. Context

Op verschillende beleidsniveaus worden inspanningen geleverd om vroegtijdig schoolverlaten en spijbelen aan te pakken en te voorkomen. Deze bevraging bij ouders sluit hierbij aan. Concreet deed GO! ouders – ouderkoepel van het GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap - in het voorjaar van 2017 een bevraging bij ouders rond aan- en afwezigheden op school.

In de bevraging werd gefocust op de mening van ouders omtrent het voorkomen van en omgaan met spijbelen. GO! ouders vond het belangrijk om ouders hieromtrent te bevragen. Het loont de moeite om na te gaan wat ouders verwachten: welke rol willen/kunnen zij als ouder opnemen, op welke manier kan er volgens hen voor gezorgd worden dat een kind niet spijbelt?

Daarnaast werd gepeild naar de kennis van ouders over een aantal aspecten van spijbelen: het onderscheid tussen wettige en onwettige redenen om afwezig te zijn, de stappen die de school zet en de mogelijke gevolgen van spijbelen (sancties, inschakeling clb enz.)

2. Gebruikte methode

De mening van ouders met betrekking tot aan- en afwezigheden werd bevroegd aan de hand van een kwantitatief en een kwalitatief onderzoek. In dit rapport wordt voornamelijk de input van de kwantitatieve bevraging beschreven, waarna die aangevuld wordt met informatie uit de kwalitatieve bevraging.

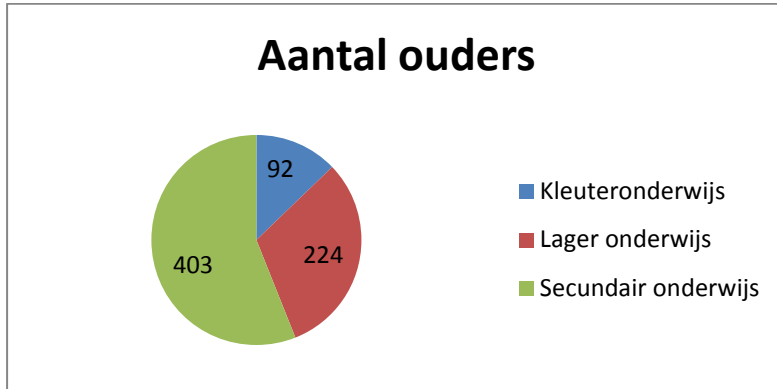
Voor het kwantitatief onderdeel, werd online een bevraging via Limesurvey ontwikkeld om de mening van ouders omtrent aan- en afwezigheden te leren kennen. Alle ouders uit het adresbestand van GO! ouders kregen een digitale uitnodiging om deel te nemen aan de bevraging. Hierbij is dus geen representativiteit nagestreefd.

De uitgevoerde analyses op de data zijn basisanalyses aan de hand van Excel en Limesurvey. Er zijn met andere woorden geen statistische analyses uitgevoerd en er kan dus ook niet gesproken worden van wetenschappelijk onderzoek.

Voor het kwalitatief onderdeel werd 1 focusgroepen georganiseerd bij ouders in armoede. Aan de hand van de focusgroep kon dieper ingegaan worden op de antwoorden van de onlinebevraging en zo konden antwoorden verduidelijkt, genuanceerd enz. worden. In het najaar volgt nog een 2^e focusgroep.

3. Respons

De onlinebevraging leverde een goede respons op. De bevraging werd volledig ingevuld door 719 ouders, daarnaast werd de bevraging 236 keer onvolledig ingevuld. Meer dan de helft van de ouders die de bevraging invulden, heeft een kind in het secundair onderwijs.

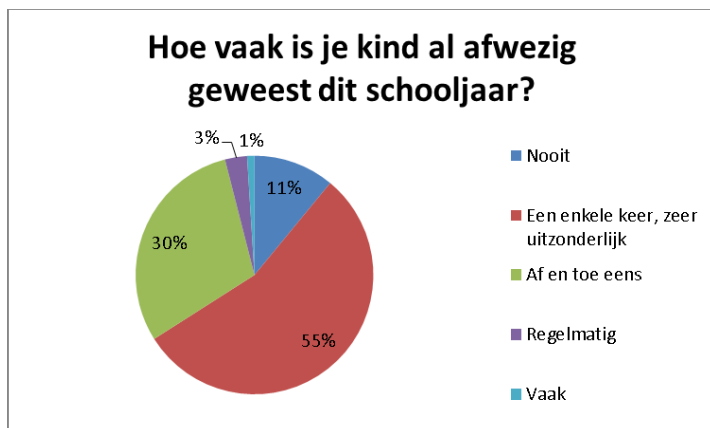

Bij het focusgroepsgesprek waren 7 ouders aanwezig.

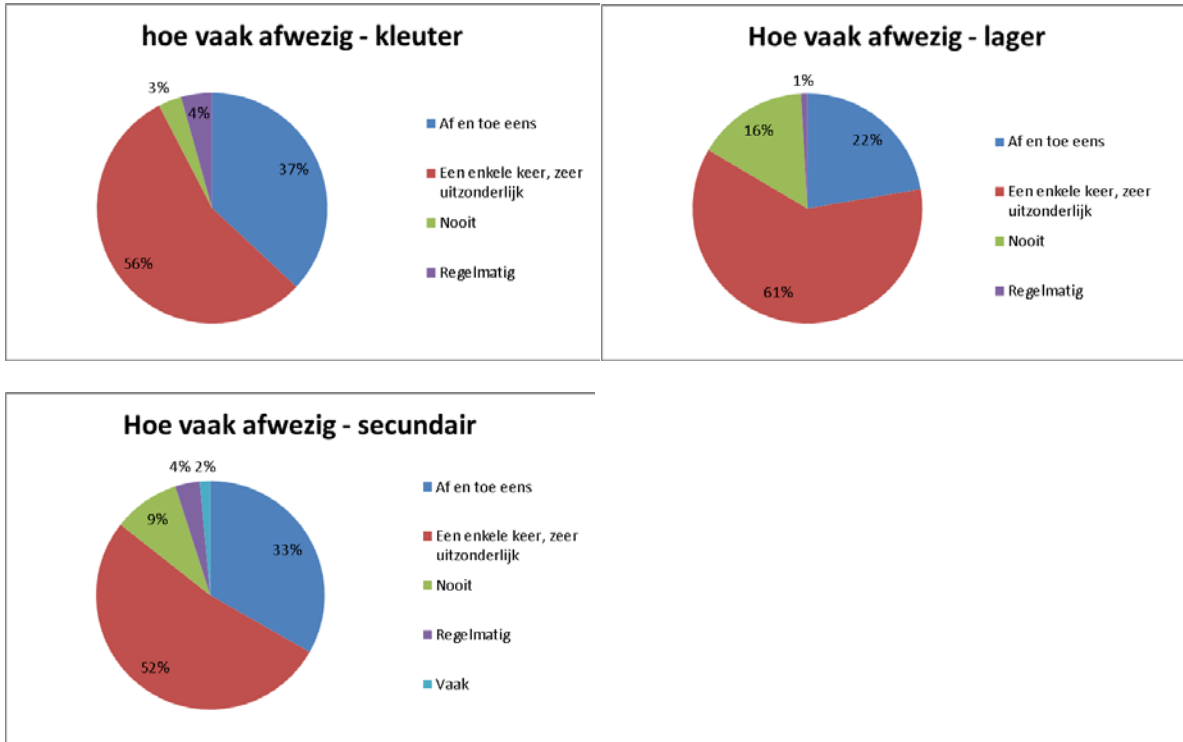
4. Resultaten

4.1 Frequentie afwezigheden

Meer dan de helft van de kinderen is dit schooljaar slechts bij uitzondering afwezig geweest op school. 30% van de kinderen is af en toe eens afwezig en 11% is nooit afwezig. Bij deze vraag werd geen onderscheid gemaakt tussen wettig en onwettig afwezig zijn. Alle kinderen die door ziekte eens afwezig zijn geweest, worden hierin dus ook vervat.

Als het onderscheid gemaakt wordt tussen kleuter-, lager en secundair onderwijs, zien we vergelijkbare cijfers van aanwezigheid bij kleuteronderwijs als bij secundair onderwijs. In het lager onderwijs liggen de cijfers van aanwezigheid hoger volgens de ouders die de bevraging invulden.

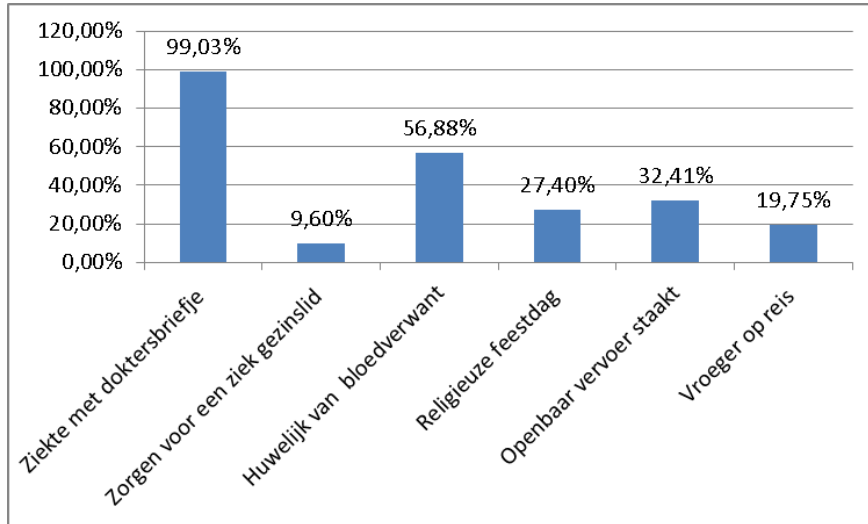
4.2 Wat zijn volgens u redenen om wettig afwezig te zijn op school?

Bij deze vraag werd er aan de ouders in de onlinebevraging een lijst voorgelegd met redenen van afwezigheid. We vroegen aan de ouders om te beoordelen of de reden een wettige reden is. Het ging over volgende redenen:

- ziekte met doktersbriefje
- zorgen voor een ziek gezinslid
- huwelijks van een bloedverwant
- religieuze feestdag
- staking van het openbaar vervoer en kind gaat naar school met openbaar vervoer
- vroeger op reis vertrekken of later terugkomen (lesvrije dag, geen toetsen of examens meer)

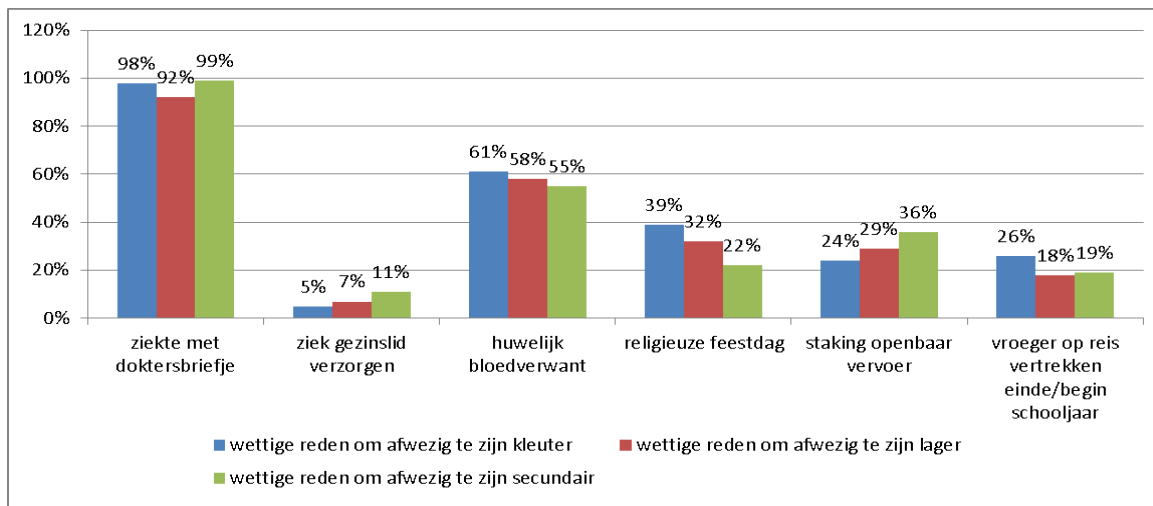
Quasi alle ouders zijn ervan op de hoogte dat een kind wettig afwezig kan zijn als het ziek is en de dokter een ziekteattest voorziet. Over een aantal andere vormen van wettige afwezigheid is er minder duidelijkheid bij ouders. Het valt op dat bijna $\frac{3}{4}$ van de ouders niet weet dat een religieuze feestdag een wettige

reden is om afwezig te zijn. Meer dan 2/3 van de ouders weet niet dat een staking van het openbaar vervoer ook een wettige reden kan zijn. Bijna 20% van de ouders denkt daarentegen nog steeds dat het vroeger op reis vertrekken als de examens gedaan zijn een wettige reden is om afwezig te zijn op school.

Bekijken we de gegevens afzonderlijk voor kleuter-, lager en secundair onderwijs, dan zien we dat de cijfers in grote lijnen gelijk lopen.

We kunnen wel vermoeden dat ouders deze vraag eerder interpreteren als wat zij goede redenen vinden om afwezig te zijn, afhankelijk van de leeftijd van het kind. Het verzorgen van een ziek gezinslid kan een kleuter bijvoorbeeld niet opnemen. Ook het gebruik van het openbaar vervoer komt wellicht vaker voor bij kinderen in het secundair onderwijs. Hier zijn er dus ook vaker concrete gevolgen bij staking.

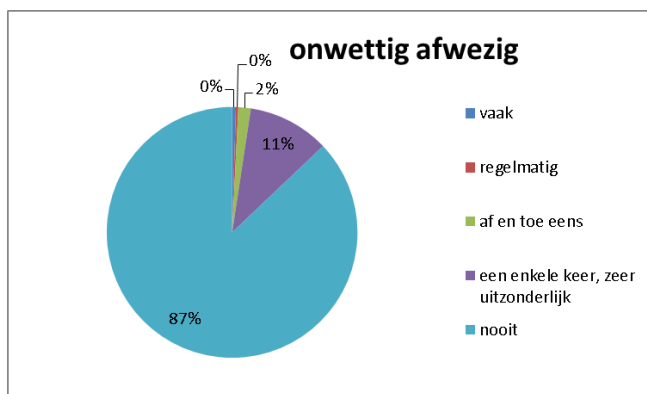

4.3 Onwettig afwezig

4.3.1 Frequentie

Bij de start van deze vraag kregen ouders een olijsting van de wettige redenen om afwezig te zijn. Op die manier konden ze de vraag 'hoe vaak is uw kind het afgelopen schooljaar onwettig afwezig geweest' goed invullen.

De overgrote meerderheid van de kinderen van het lager en secundair onderwijs is nooit onwettig afwezig. 11% is een uitzonderlijke keer onwettig afwezig, 2 % is af en toe eens onwettig afwezig.

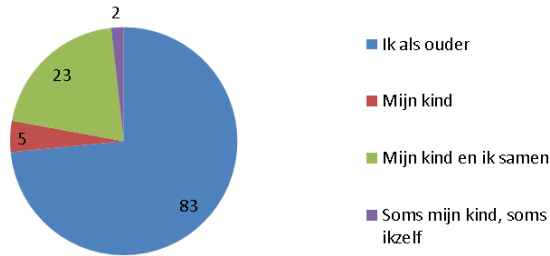
4.3.2 Wie beslist dat het kind onwettig afwezig is

De volgende vragen werden enkel gesteld aan ouders wiens kind een uitzonderlijke keer, af en toe, regelmatig of vaak onwettig afwezig is. Het gaat hierdoor uiteraard om kleine aantallen. Om die reden werden in dit onderdeel ook de aantallen vermeld, in plaats van de percentages.

In bijna $\frac{3}{4}$ van de situaties is het de ouder die beslist dat het kind afwezig zal zijn. Uiteraard is dit percentage hoger bij ouders met kinderen in het lager onderwijs dan bij ouders met kinderen in het secundair onderwijs.

Tijdens de focusgroep bleek het voor ouders belangrijk om een onderscheid te maken tussen afwezigheden waar ouders van op hoogte zijn en afwezigheden waar ouders niet van op de hoogte zijn. Sommige ouders omschrijven een situatie waarbij ze zelf op de hoogte zijn/ mee zelf beslist hebben dat hun kind afwezig zou zijn, niet als een spijbelsituatie.

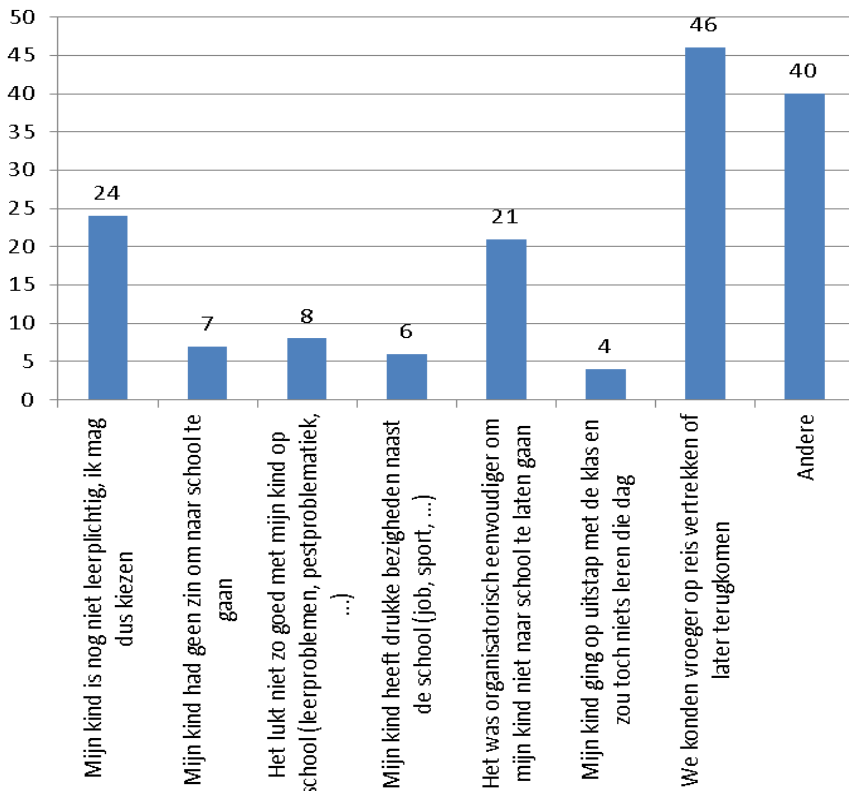
Wie besliste dat je kind onwettig afwezig zou zijn op school?

4.3.3 Wat was de reden?

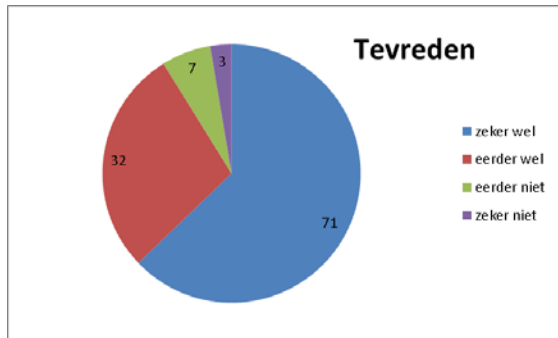
Het vroeger op reis vertrekken is het meest gegeven antwoord waarom het kind onwettig was. Bij de antwoordcategorie 'andere' werden vooral wettige redenen gegeven. Daarnaast was er nog een groep waarvan het kind nog niet leerplichtig is en een groep die de eerder organisatorische redenen aanhaalt.

Wat was de reden?

4.3.4. Tevreden over manier waarop school om ging met ouders

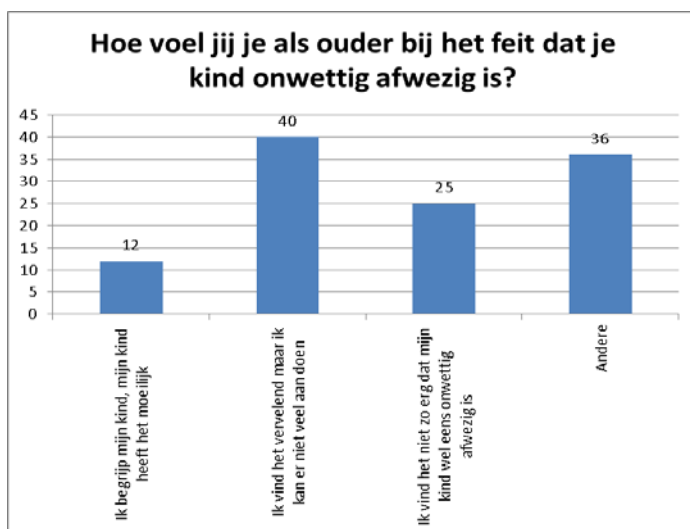
Ouders zijn tevreden over de manier waarop de school met hen omging toen hun kind onwettig afwezig was.

4.3.5 Hoe voel je je als ouder erbij?

40 ouders wiens kind al eens onwettig afwezig is, vinden het vervelend maar stellen dat ze er niet veel aan kunnen doen. 25 ouders vinden het niet zo erg dat hun kind onwettig afwezig was. Bij 'andere' geven ouders vaak verantwoordingen waarom ze de concrete situatie niet als onwettige afwezigheid zien. De concrete antwoorden die ouders geven, doen vermoeden dat er ook hier een groep ouders is die afwezigheid met medeweten van de ouders niet als een spijbelsituatie benoemt (cfr. 4.3.2).

Uit de afzonderlijke analyses van lager- en secundair onderwijs, kunnen we vermoeden dat ouders met kinderen in het lager onderwijs er minder mee verveeld zitten dan ouders met kinderen in het secundair onderwijs. Bij het lager onderwijs is de groep die aangeeft dat het niet zo erg is groter dan de groep die aangeeft er verveeld mee te zitten. In het secundair onderwijs is dat omgekeerd. Dit hangt waarschijnlijk samen met het feit dat in het lager onderwijs de ouders vaker zelf beslissen dat hun kind onwettig afwezig is.

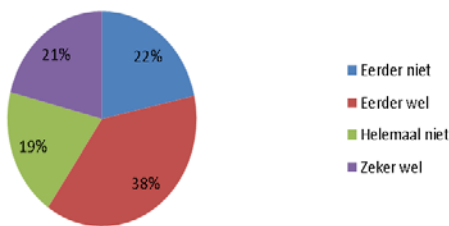

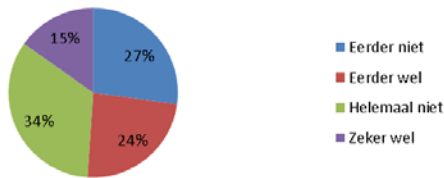
4.4 Kennis stappen die de school zet

41% van de ouders weet niet goed (eerder niet of helemaal niet) welke stappen de school zet als een kind onwettig afwezig is. Als we de grafieken afzonderlijk bekijken, zien we dat bij ouders met kleuters zelfs 61% dit niet weet. In het lager onderwijs gaat het over 44% en in het secundair onderwijs 35% van de ouders.

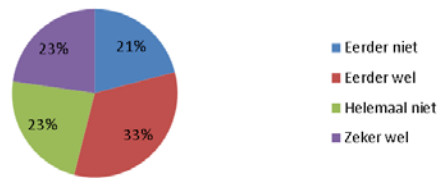
Weet jij welke stappen de school zet als een kind onwettig afwezig is?

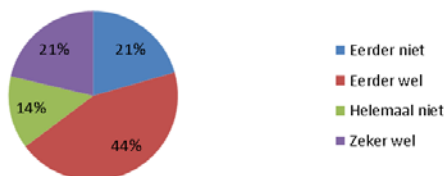
Weet jij welke stappen de school zet als een kind onwettig afwezig is - kleuter

Weet jij welke stappen de school zet als een kind onwettig afwezig is - lager

Weet jij welke stappen de school zet als een kind onwettig afwezig is - secundair

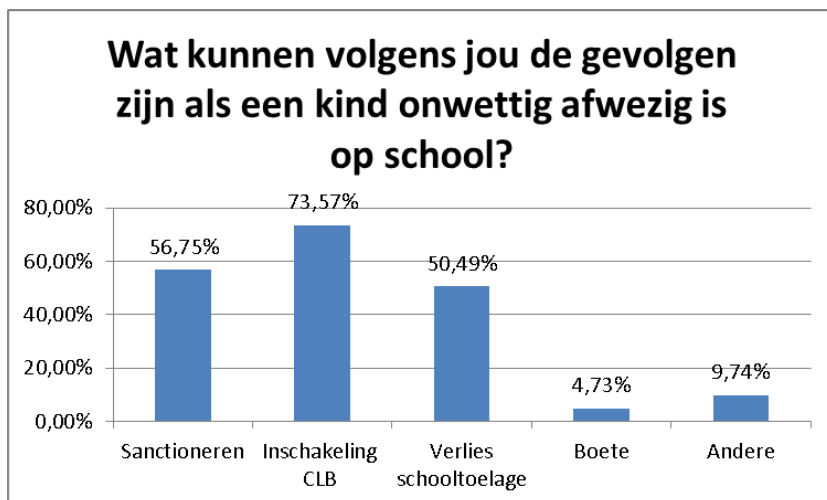

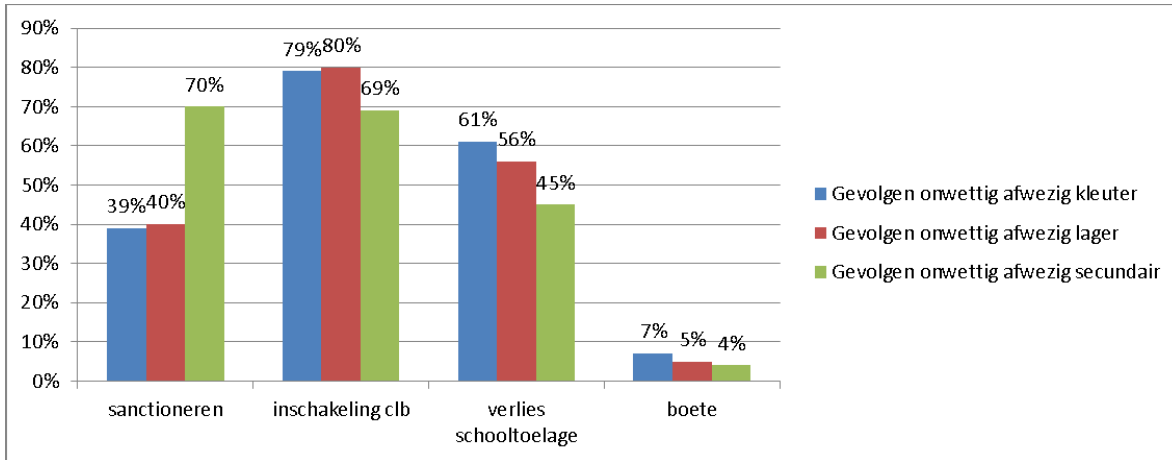
4.5 Gevolgen onwettig afwezig

Bij de vraag rond de gevolgen van onwettig afwezig zijn, kregen ouders een lijst met allerlei gevolgen. De ouders konden aanduiden welke volgens hen de gevolgen zijn bij onwettige afwezigheid. Bijna $\frac{1}{4}$ van de ouders geeft aan dat de inschakeling van het CLB een mogelijk gevolg is van onwettig afwezig zijn. Meer dan de helft van de ouders duidt ook sanctioneren en het verlies van de schooltoelage aan als mogelijke gevolgen.

Bij 'andere' somden de ouders vaak sanctionerende maatregelen op: schorsing, strafstudie, ouders op het matje roepen enz. Andere ouders somden hier op wat zij vonden dat goede maatregelen zouden zijn.

Als we de cijfers van secundair, kleuteronderwijs en lager onderwijs afzonderlijk bekijken, zien we dat sanctioneren en de inschakeling van het CLB in het secundair evenveel wordt aangeduid als gevolg, terwijl de inschakeling van het CLB in het lager en kleuteronderwijs door veel meer ouders wordt aangeduid dan het sanctioneren. Het verlies van de schooltoelage wordt dan weer minder aangeduid door ouders met kinderen in het secundair onderwijs.

4.6 Hoe omgaan met ouders waarvan de kinderen spijbelen

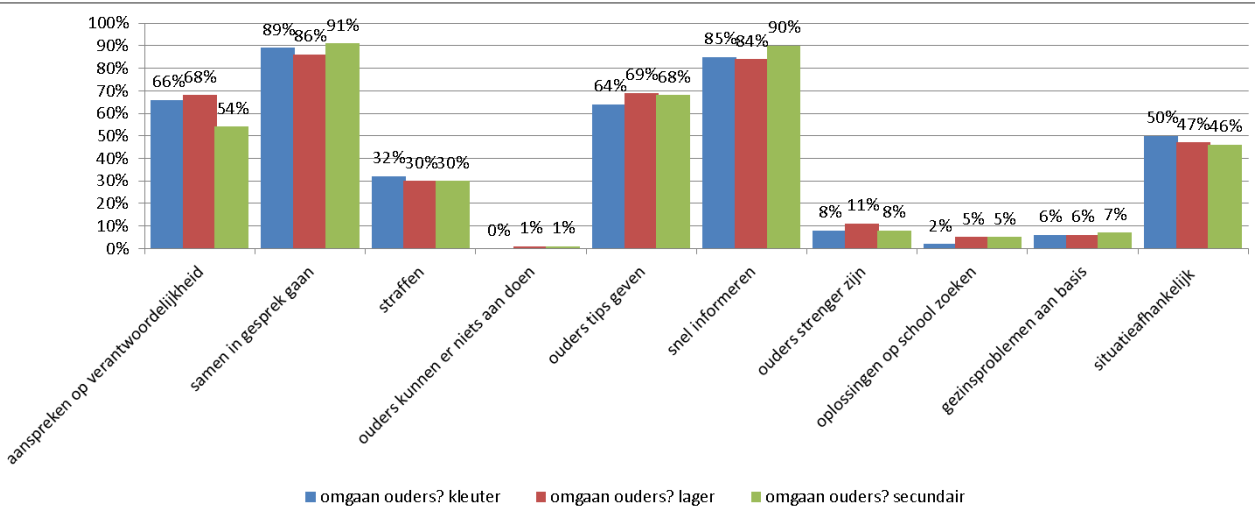
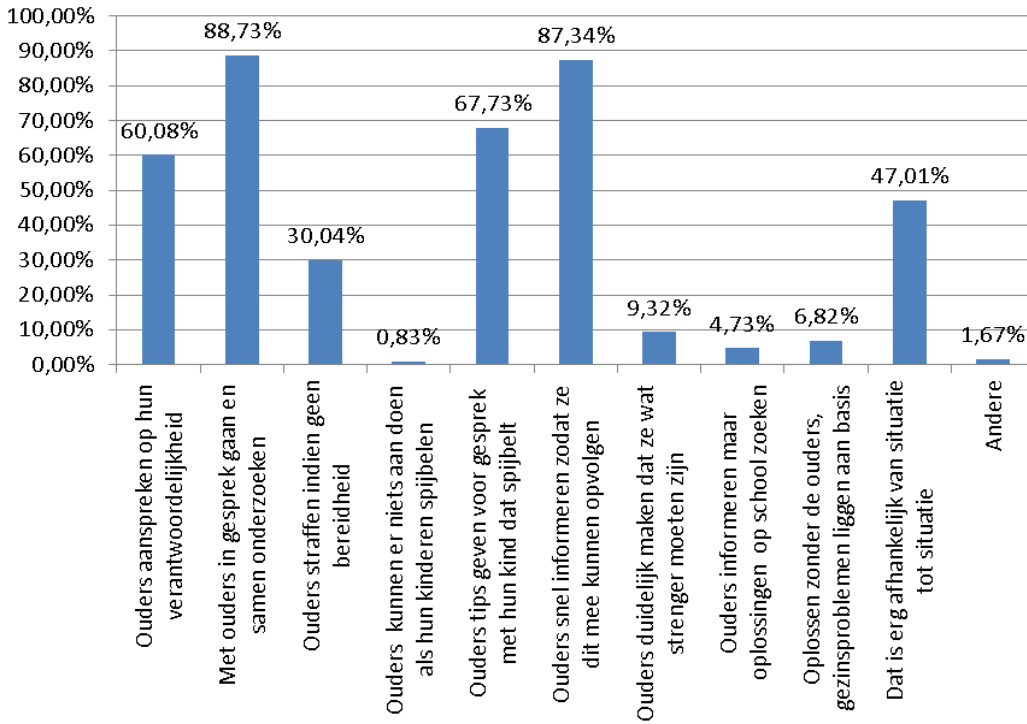
Voor deze vraag werd bij de ouders gepeild naar hoe de school moet omgaan met ouders waarvan de kinderen spijbelen. Ze kregen een lijst met mogelijke reacties van de school en konden hieruit kiezen.

Ouders vinden het vooral erg belangrijk dat ze betrokken worden als hun kind spijbelt of zou spijbelen. Ze vinden het noodzakelijk om **samen met de school in gesprek** te kunnen gaan, om **samen te onderzoeken** wat er aan de hand is en hoe het probleem kan aangepakt worden. Ze willen daarnaast **snel geïnformeerd worden** zodat ze de situatie als ouder zelf ook mee kunnen opvolgen. Daarnaast zijn ouders ook vragende partij voor **tips om met hun kind in gesprek te gaan**.

Het is duidelijk dat ouders hun **verantwoordelijkheid** willen opnemen. De stellingen waarbij voorgesteld wordt om het probleem (enkel) op school op te lossen scoren namelijk allemaal erg laag. Nogal wat ouders vinden ook dat de school ouders mag aanspreken op hun verantwoordelijkheid. Uit het focusgroepgesprek en de open vraag in de onlinebevraging (zie 4.7) blijkt dat hier wel een kanttekening moet bij gemaakt worden. Nogal wat ouders geven namelijk aan dat er sterk **culpabiliserend** gekeken en gesproken wordt naar ouders van spijbelende kinderen. In dat kader wordt ook verwezen naar de sanctionerende maatregelen, zoals het verlies van schooltoelage. De ouders in armoede benadrukken dat dit een inefficiënte en onrechtvaardige maatregel is. Ouders willen echt als partner betrokken worden en vragen **open en constructieve communicatie** met hen en de spijbelende jongere.

Er is weinig verschil tussen kleuter/lager of secundair onderwijs voor deze vraag. De ouders met kinderen in het secundair onderwijs leggen iets meer de nadruk op het snel informeren en merklijk minder op het aanspreken van de ouders op hun verantwoordelijkheid.

Hoe vind jij dat een school moet omgaan met ouders van kinderen die spijbelen?

4.7 Wat kan ervoor zorgen dat een kind niet spijbelt

Op het einde van de bevraging werd de open vraag gesteld wat er kan voor zorgen dat een kind niet spijbelt. Uit de rijkdom aan antwoorden die de ouders gaven, werden een aantal clusters gevormd. We bespreken ze hieronder, geordend van meest voorkomend naar minder voorkomend.

Een grote groep ouders geeft aan dat kinderen **zich goed moeten voelen (op school)**. Het gaat dan over het zich welkom voelen, meetellen op school, een goede sfeer, verbondenheid, een warm nest op school, geen nummer zijn op school, aanvaard worden enz. (174 keer vermeld)

Een **open communicatie met leerlingen** wordt ook door ouders als erg belangrijk aanzien. Het gaat hier zowel over communicatie met de ouders als met de kinderen. De open communicatie is enerzijds preventief belangrijk: zorgen dat er luisterbereidheid en openheid is op school, dat leerlingen over alles kunnen praten. Anderzijds geven ouders ook het belang aan van een open communicatie in een concrete spijbelsituatie. Een open communicatie is een respectvolle niet veroordelende communicatie, waar ruimte is voor verantwoordelijkheid, een grote luisterbereidheid, begrip voor de leefwereld van de jongere. Ouders geven aan dat een bezorgde en open houding te verkiezen is boven een sanctionerende houding. (124 keer vermeld)

Opvolging en controle zien ouders als een derde belangrijke onderdeel om ervoor te zorgen dat een kind niet spijbelt. Ouders geven voorbeelden van goede aanwezigheidslijsten, snelle inlichting van ouders, feedback over aanwezigheden op rapport enz. Ook een goede opvolging en controle door ouders valt hieronder. (87 keer vermeld)

Het betrekken van ouders is een vierde vaak gegeven antwoord. Ouders verwachten een begripvolle en laagdrempelig contact met de school, waarbij samen gezocht wordt naar oplossingen. Tegelijk stelt een groep ouders dat het niet enkel belangrijk is om ouders te betrekken in het geval van een concrete spijbelsituatie, maar dat het ook preventief nodig is om een goed contact uit te bouwen met ouders (78 keer vermeld).

Nogal wat ouders zien ook een oplossing in het **aantrekkelijker maken van de leeromgeving op school**. Ze gaan ervan uit dat de lessen beter moeten aansluiten bij de leefwereld en noden van het kind, dat ze interactiever moeten zijn, meer inzetten op zelfstandig en groepswork, meer inspelen op de actualiteit, meer variatie, meer op maat enz. (63 keer vermeld)

De **opvoeding thuis** kan er volgens de bevroagde ouders voor zorgen dat kinderen niet spijbelen. Ouders geven aan dat een veilige maar open thuisomgeving met betrokken en geïnteresseerde ouders belangrijk is. Ook wordt vaak verwezen naar de voorbeeldfunctie die ouders hebben. (57 keer vermeld)

De **motivatie** versterken bij jongeren is dan weer een andere strategie in de strijd tegen spijbelen. Ouders geven aan dat er meer moet gefocust worden op kwaliteiten van jongeren, op wat wel lukt en waar hun interesses liggen. (48 keer vermeld)

Tot sloten kwamen ook nog volgende redenen regelmatig terug: gemotiveerde leerkrachten (37), het belang van school benadrukken (32), pestsituaties voorkomen en bestrijden (29), boetes/sancties (29), 'goede' vrienden (27), in de juiste studierichting zitten (26), een vertrouwensleerkracht (14), maatregelen in functie van de laatste schooldagen (14), goede afspraken (12).